

پیشگفتار

رشته علوم سیاسی به عنوان یکی از زمینه‌های مطالعاتی دانشگاهی، از لحاظ روش، بینش و تحلیل، از دوران باستان تا کنون، دستخوش دگرگونی و تحولات شگرفی شده است. در حالی که، در ابتدا فلاسفه و در مراحل بعد روزنامه‌نگاران به بررسی و تجزیه و تحلیل مسائل و موضوعات سیاسی می‌پرداختند، رفته‌رفته به موازات برخورداری این رشته مطالعاتی از استقلال نسبی، از مجموعه حقوق، فلسفه، اقتصاد، تاریخ و جز اینها، علوم سیاسی نیز صاحب‌نظران و متخصصان حرفه‌ای خود را به صورت متمایز در چهارچوب دپارتمانهای خاص در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشورهای مختلف جهان پرورش داد. البته هویت مستقل این رشته نه تنها به معنای عدم وجود پیوند با سایر زمینه‌های مطالعاتی تلقی نمی‌شود، بلکه همچنان علوم سیاسی از داده‌های نظری و تجربی بسیاری از آنها تغذیه می‌کند.

در این اثر سعی شده است تا با بهره‌گیری از نظریه‌ها و رویکردهای گوناگون، تصویر نسبتاً روشنی از حدود و ثغور این رشته دانشگاهی ارائه شود، تا آنچه را که سیاست در مورد آن هست، از جمله فرایندهای سیاسی و عواملی چون توزیع قدرت، هویت اجتماعی، ایده‌ها و ارزشها که از منابع عمده تعارضات سیاسی محسوب می‌شوند، مورد توجه قرار گیرند. تحت این شرایط، ماهیت، توزیع و پوشش قدرت می‌تواند در سطوح بسیار خرد، میانی و کلان مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

در این بررسی نیاز به توصیف، توضیح، تعمیم، ارزیابی متغیرها و همبستگیها و برخورداری از دستگاههای نظری و تئوریک که بتوانند پشتوانه‌ای برای تبیین یافته‌ها به شمار روند، برای تجزیه و تحلیل تجربی سیاست ضروری شناخته شده‌اند. بر این اساس سعی شده است تا با بهره‌گیری از سه رویکرد عقل‌باوری، ساختارگرایی و فرهنگ‌گرایی، تصویر دقیق‌تری از سیاست و کنشهای سیاسی ارائه شود.

در این بررسی، رفتارشناسی سیاسی از جایگاه خاصی برخوردار است؛ زیرا امروزه بسیاری از موضوعات، رویدادها، فرایندها و داده‌های سیاسی می‌توانند در این عرصه مورد بررسی، قضاوت و ارزشیابی قرار گیرند. به همین دلیل برای درک موارد مذکور، مسائلی چون جامعه‌پذیری، فرهنگ و مشارکت سیاسی با دقت بیشتری مورد توجه و ارزیابی قرار گرفته‌اند. به منظور ارائه تصویری نسبتاً روشن از حدود و ثغور رشته سیاست، چهار گرایش عمده یعنی سیاستهای مقایسه‌ای، اندیشه سیاسی، سیاست‌گذاری عمومی و روابط بین‌الملل که در حقیقت ابعاد سیاست‌شناسی را مشخص می‌کنند، برای نشان دادن عرصه‌های سیاست، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

امید است با تلاشی که در تدوین این کتاب به عمل آمده است، این اثر بتواند به صورت یک منبع مطالعاتی مقدماتی به درک بیشتر و سیستماتیک مبانی علم سیاست کمک کند.

عبدالعلی قوام

خردادماه ۱۳۸۹